

*Богданець А. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
професорка кафедри приватного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення правового режиму воєнного стану в Україні призвело до змін у сфері правового регулювання різноманітних суспільних відносин. Варто зауважити, що у зв'язку з триваючим режимом воєнного стану на території України, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022, враховуючи норми законів України «Про правовий режим воєнного стану», з початку введення воєнного стану на території України реєстраційні дії здійснюються з урахуванням низки особливостей.

Особливості державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань в умовах воєнного стану визначені постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» від 06.03.2022 р. № 209 (далі – Постанова № 209).

Так, в умовах воєнного стану та протягом одного місяця з дня його припинення або скасування державна реєстрація, у тому числі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, проводиться з урахуванням певних особливостей [3].

Відповідно до п. 10 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» серед обов'язкових відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі

юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) про юридичну особу, є місцезнаходження. У ст. 17 зазначеного закону визначено перелік документів, які подаються з метою реєстрації змін місцезнаходження юридичної особи [2]. Положеннями статті 93 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) передбачено, що місцезнаходженням юридичної особи є фактичне місце ведення діяльності чи розташування офісу, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи (переважно знаходиться керівництво) та здійснення управління і обліку [1].

Щодо форми подання документів для внесення змін до ЄДР, то вона може бути як паперова, так і електронна. В електронному форматі документи можна надіслати через портал електронних сервісів. Протягом доби після отримання документів державний реєстратор має внести до ЄДР інформацію про зміну місцезнаходження юридичної особи та сформувати нову виписку, яка розміщується на порталі електронних сервісів. Крім того, за бажанням юридичної особи, виписка може видаватися в паперовій формі.

Варто звернути увагу на те, що перелік документів, обов'язкових для подачі з метою реєстрації зміни місцезнаходження юридичної особи, буде відрізнятися залежно від того чи місцезнаходження юридичної особи зазначене в її установчому документі чи ні.

Уваги потребує й те, що державна реєстрація, крім державної реєстрації, яка відповідно до законодавства здійснюється в автоматичному режимі, проводиться виключно: державними реєстраторами юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань; державними реєстраторами речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, що перебувають у трудових відносинах із суб'єктом державної реєстрації/суб'єктом державної реєстрації прав, місцезнаходженням якого є адміністративно-територіальна одиниця, що не належить до територій, на яких ведуться активні бойові дії або тимчасово окупованих, та відповідають вимогам, визначеним підпунктом 10⁴ п. 1; посадовими особами Міністерства юстиції, його територіальних органів, перелік яких письмово повідомляється Міністерством юстиції технічному

адміністратору Державного реєстру прав/ЄДР; нотаріусами, включеними до затвердженого Міністерством юстиції переліку нотаріусів, якими в умовах воєнного стану вчиняються нотаріальні дії щодо цінного майна; державними та приватними виконавцями відповідно до повноважень, визначених законом, перелік яких письмово повідомляється Міністерством юстиції технічному адміністратору Державного реєстру прав [3].

О. Козка робить акцент на тому, що сьогодні, коли багато підприємств змушені залишати небезпечні регіони, це є важливим елементом для їх подальшої законної діяльності. Загалом вони переїжджають самостійно або за допомогою державної програми релокації. У будь-якому разі підприємство у своїй діяльності має дотримуватися вимог чинного законодавства, зокрема й у частині внесення необхідних змін до ЄДР [5].

Відповідно до підпункту 5 п. 1 Постанови № 209, державна реєстрація юридичної особи, громадського формування, місцезнаходженням яких є адміністративно-територіальна одиниця, що включена до затвердженого відповідно до п. 12 цієї постанови переліку адміністративно-територіальних одиниць, проводиться незалежно від місцезнаходження такої юридичної особи, громадського формування [3].

Зазначене положення детальніше розкрито в підпункті 1 пункту 1 наказу Міністерства юстиції України «Про врегулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією юридичних осіб та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, в межах декількох адміністративно-територіальних одиниць» від 25.11.2016 № 3359/5 (зі змінами). Відповідно, в умовах воєнного стану та протягом одного місяця з дня його припинення або скасування державна реєстрація юридичної особи та громадського формування, місцезнаходженням яких є Автономна Республіка Крим, Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Харківська, Херсонська області, місто Севастополь, проводиться незалежно від місцезнаходження такої юридичної особи [4]. Наказом Міністерства юстиції України від 01.04.2022 р. № 1307/5 затверджений перелік адміністративно-територіальних одиниць, в межах яких припиняється

доступ користувачів до єдиних і державних реєстрів, в умовах воєнного стану, держателем яких є Міністерство юстиції України.

В контексті досліджуваного питання, слід також зосередити увагу на тому, що нотаріусам, включеним до переліку нотаріусів із застереженням про заборону нотаріального посвідчення договорів щодо відчуження корпоративних прав, забороняється проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [3].

Специфікою відрізняється і порядок надсилання документів за результатами проведених реєстраційних дій. Згідно пункту 10³ Постанови № 209 документи для державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань за результатом проведеної реєстрації у випадках, визначених законом, надсилаються суб'єкту державної реєстрації, уповноваженому зберігати реєстраційні справи відповідно до закону, протягом двох місяців з дня припинення або скасування воєнного стану [3].

Важливим є те, що наслідком державної реєстрації державними реєстраторами, посадовими особами та/або нотаріусами змін до відомостей про юридичну особу, фізичну особу-підприємця або громадське формування є пересилання реєстраційної справи у день проведення такої реєстрації за допомогою програмного забезпечення ЄДР. Зазначені вище особи одночасно знімають її з обліку у попереднього суб'єкта державної реєстрації, що забезпечує зберігання реєстраційних справ, та беруть її на облік у відповідного нового суб'єкта.

Таким чином, у загальному вигляді, алгоритм дій для зміни місцезнаходження юридичної особи такий: 1) внесення змін до ЄДР; 2) зміна основного місця обліку в органі Державної податкової служби України (якщо підприємство переїхало до іншого адміністративно-територіального району); 3) повідомлення органів ліцензування (якщо підприємство отримувало ліцензії); 4) інформування обслуговуючого банку та контрагентів.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що багато підприємств через військові дії змушені були переїхати у безпечніші регіони.

При цьому важливим завданням є збереження якомога більше зв'язків із партнерами та клієнтами. З огляду на необхідність забезпечення достовірності відомостей ЄДР, в умовах воєнного стану Міністерством юстиції України реалізовано можливість проведення найнагальніших реєстраційних дій, у тому числі зміни місцезнаходження юридичної особи.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263
3. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 року № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.04.2023)
4. Про врегулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією юридичних осіб та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, в межах декількох адміністративно-територіальних одиниць: наказ Міністерства юстиції України від 25 листопада 2016 року № 3359/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-16#Text>
5. Козка О. Зміна юридичної адреси (місцезнаходження) підприємства: особливості воєнного стану. *Кадровик.UA*. 2022. URL: <https://www.kadrovik.ua/content/zmina-yurydychnoyi-adresy-mistseznahodzhennya-pidpryyemstva-osoblyvosti-voyennogo-stanu>